

Dato: 14-03-2024 | Videnblad nr. 09.09-34

Emne: Friluftsliv

Tryk færdsel blandt store græsædende dyr

En stigende anvendelse af græsning i store skovlandskaber kan begrænse adgangen for besøgende, der er bange for konflikter med de store dyr. Som dyreholder kan man skabe rammer for tryk færdsel ved forskellige tiltag. Som besøgende kan forståelse for dyrenes ageren og egen adfærd hjælpe med til at undgå konflikter, især hvis man har hund med.

Passage af kvæg, som har samlet sig ved en låge, er en typisk situation, hvor der kan opstå utryghed/konflikter. Foto Rita M. Buttenschøn

Forfattere

Rita Merete
Buttenschøn

Se også

Folder: [Læs kvæget rigtigt](#)

Relaterede videnblade

- [Skovgræsning](#)
- [Effekt af græsning på træer og buske](#)

Udskriv Videnblad

Videnbladet kan printes med de almindelige udskriftfunktioner. Print til pdf giver det bedste resultat.

Helårsgræsning med kvæg, heste og/eller vilde dyr anvendes i stigende grad i naturforvaltningen for at forbedre forholdene for vores vilde dyre- og planteliv og er bl.a. under planlægning i de kommende naturnationalparker. De græssende dyr har generelt stor betydning for naturoplevelsen, men kan også virke skræmmende for de

besøgende, hvis de kommer for tæt på. Op mod en fjerdedel af de adspurgte angiver således, at de er lidt eller meget bange for de store dyr i en undersøgelse af befolkningens syn på naturnationalparker (Jensen m.fl. 2022).

Erfaringer med græssende dyr og publikum

Naturpleje med græssende dyr har fundet sted på naturarealer i mange år med relativt få konflikter mellem dyrene og de mange besøgende. Der har dog fundet episoder sted, hvor besøgende er blevet forskrækkede, direkte angrebet eller løbet over ende (Caspersen & Jensen 2019).

Hovedparten af den danske befolkning har ingen erfaring med håndtering/pasning af større dyr som heste og køer (Jensen m.fl. 2022). Et ukendskab til dyrenes adfærd skaber risiko for en stigning i antallet af uheld, i takt med at der etableres mere græsning i skov- og naturområder med offentlig adgang. Det er derfor vigtigt, at der sker en øget formidling om færdsel i indhegninger med græsning.

Projekt om tryk færdsel

Folderen Læs kvæget rigtig, der vejleder om tryk færdsel samt rapporterne: Erstatningsansvaret for ulykker ved mødet mellem græssende dyr og publikum og Dyrevelfærdsregler for græssende dyr samt The risks of being perceived as a threat – Creating a safe environment for visitors and their dogs in parks with free roaming cattle er udarbejdet i projektet ”Græsning og Friluftsliv” som led i en vejledning om implementering af græsning som en integreret del af naturforvaltningen. Projektet er støttet af 15. Juni Fonden, Nationalpark Mols Bjerge og Nationalpark Kongernes Nordsjælland.

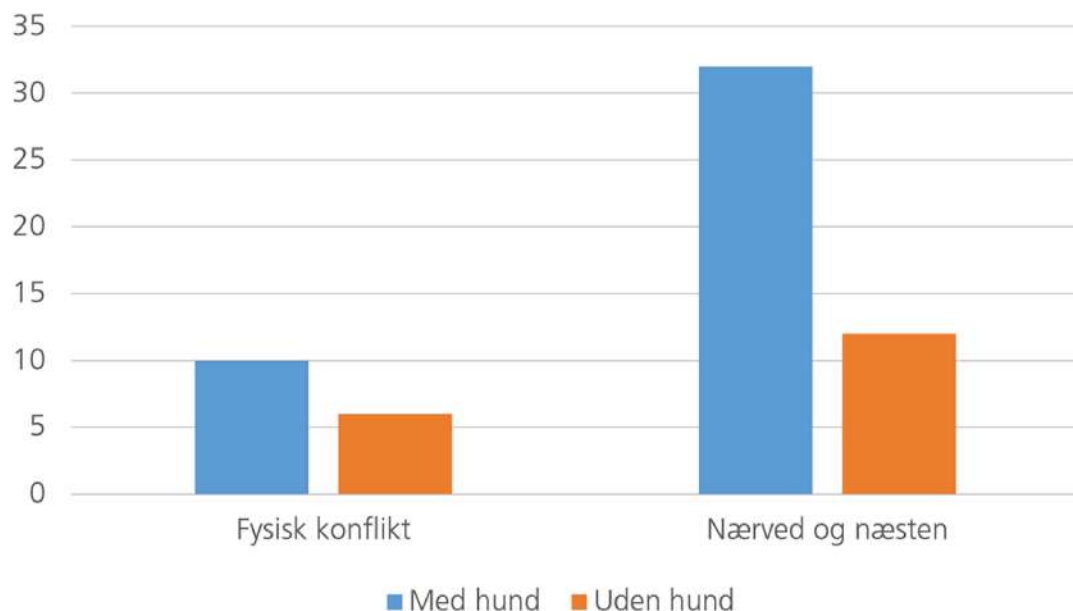
Som baggrund for de praktiske råd er der indsamlet erfaringer fra græsningsprojekter under besøg i England, Tyskland og Holland og gennem litteraturstudier. Der er lavet en spørgeskemaundersøgelse blandt myndigheder og dyreholdere i Danmark til belysning af under hvilke forhold, der opstår konflikter mellem græssende dyr og publikum. Desuden er det udført uformelle interviews om folks holdninger til græsning og dyr på vandreture i de kommende naturnationalparker.

Hund og fodring giver risiko

Adgang med hund er en af de største udfordringer i forhold til konflikter. For at skaffe en større forståelse for, hvordan hunde, kvæg og mennesker interagerer, er der udarbejdet en udredning om opfattelse, forståelse og adfærd hos kvæg og hunde, samt hvordan disse faktorer interagerer med menneskelig adfærd (Mandel m.fl. 2023).

Fodring af dyrene, ligesom det har fundet sted på Molslaboratoriet, er et problem flere andre steder. I New Forest i England har et stigende publikumspres med flere konflikter mellem heste og publikum således medført en skærpelse af adgangsreglerne med forbud mod fodring af hestene. En overtrædelse heraf medfører bøde på 200 £ og

anmærkning i strafferegisteret. Den nye 'code of conduct' for besøgende i New Forest, der trådte i kraft 1. juli i 2023, anbefaler ligeledes, at publikum forbliver på stier og veje for ikke at slide for meget på naturen til skade for biodiversiteten.

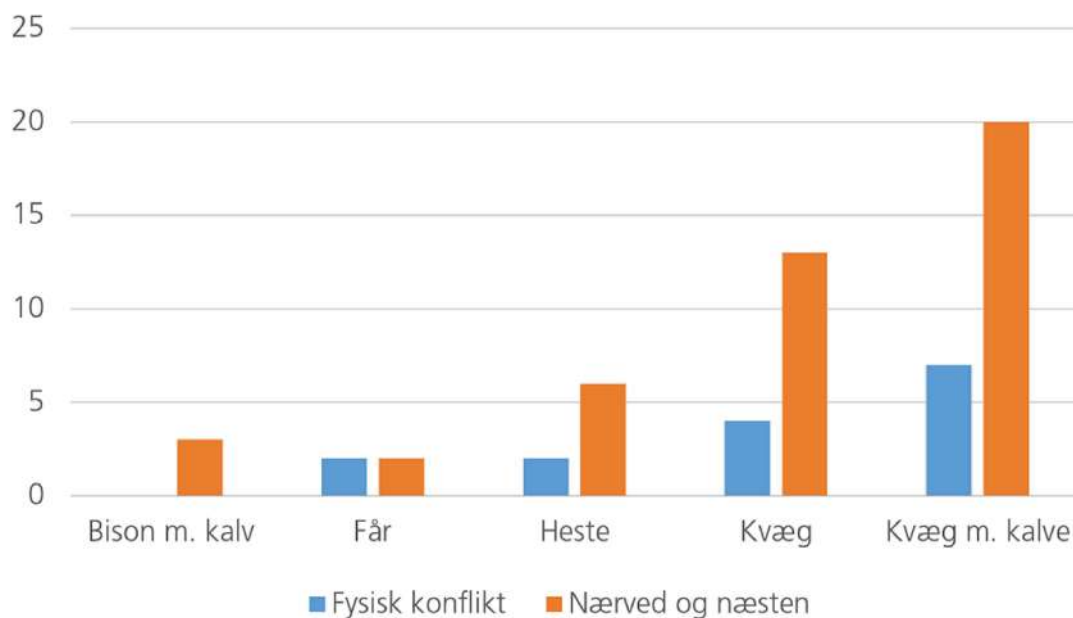
Figur 1. Antal episoder registreret med/uden hund. Der er større risiko for en konflikt, hvis der er hund med de besøgende.

Episoder med konflikter

Spørgeskemaundersøgelsen blandt myndigheder og dyreholdere gav oplysninger om 60 episoder, hvor besøgende er blevet forskrækket/har været bange, eller hvor der har været tale om fysisk konflikt med skader på personer eller deres hunde. Der foregår ikke en systematisk registrering af indberetninger, og det er usikkert over hvor lang en tidsperiode, de indberettede episoder har fundet sted. Oversigten er således ikke en total opgørelse over antal af episoder.

- Der indgik hunde i 42 af de 60 oplyste episoder.
- 28 episoder var med kvæg med kalve, heraf indgik der hunde i de 26 af episoderne. 18 episoder var med kvæg uden kalve, heraf 2 med tyre og 1 med stude, 7 episoder var med heste, 3 med bison alle med kalve og 4 med får.
- Alle episoder var med folk til fods bortset fra to, der var til hest.
- Langt de fleste episoder fandt sted, hvor den besøgende var alene eller to sammen, mens der kun er registreret 6 episoder med flere end 2 deltagere.

Fordelingen af episoder på dyreart afspejler den væsentligt større anvendelse af græsning med kvæg.

Figur 2. Typer af græssere involveret i antal af episoder. Der er flest episoder med kvæg, men disse græssere er også mest hyppige. Kvæg med kalve udløser flest konflikter.

Hvor og hvordan opstår konflikterne:

- Under passage af flokke af dyr, der har samlet sig ved låger og andre udgange.
- Besøgende, der uforvarende kommer for tæt på dyrene og/eller imellem unger og deres mødre på grund af terrænforhold eller bevoksninger, der skjuler dyrene.
- Kådhed – uerfarne naturgæster.
- Nervøse/stressede dyr, der f.eks. reagerer på en tidligere forstyrrelse.
- Fodring af dyr med udvikling af opsøgende adfærd til følge.

De væsentligste udfordringer med, at publikum færdes blandt græssende dyr, er:

- Fladefærdsel (dvs. også uden for stier og veje) døgnet rundt med lys, larm og hunde.
- Øget publikumspres og uhensigtsmæssig adfærd – 'selfies stresser mit gallowaykvæg'.

Der savnes dog mere konkret viden om, hvad det er, der udløser de fysiske konflikter. Dette skyldes bl.a. manglende systematisk registrering af konflikter, som vi kan drage lære af.

Anbefalinger til dyreholdere og publikum

Anbefalinger til dyreholder/naturforvalter:

- Korrekt – og aktuel information om dyrene ved indgange til græsningsarealer.
- anbefaling om at lade hunden blive uden for hegnet i kælvningssæsonen.
- Valg af rolige dyr/dyreflokke med erfarne førerdyr.

- Hyppige tilsyn med dyrenes adfærd og fjernelse af opsøgende eller nervøse dyr.
- Krav i græsningsaftale/-kontrakt om indberetning af konflikter mellem dyr og besøgende.
- Etablering af central opsamling af indberetninger.
- Etablering af picnic pladser, andre aktivitetsområder og stisystemer uden for storfolde.
- Placering og evt. flytning af udgange væk fra dyrenes foretrukne opholdsarealer.
- Tydeligt markerede ruter mellem ind- og udgange og til alternative udgange.
- Etablering af sluser, hvor folk kan gå på en frahegnet sti, i særlige områder.

Især det første punkt er vigtigt, for der efterspørges generelt mere og bedre information om hvilke dyr, der er til stede. Korrekt og tilstrækkelig information har også betydning for pålæggelse af erstatningsansvar ved skader på personer eller deres ejendele (se Baaner 2022).

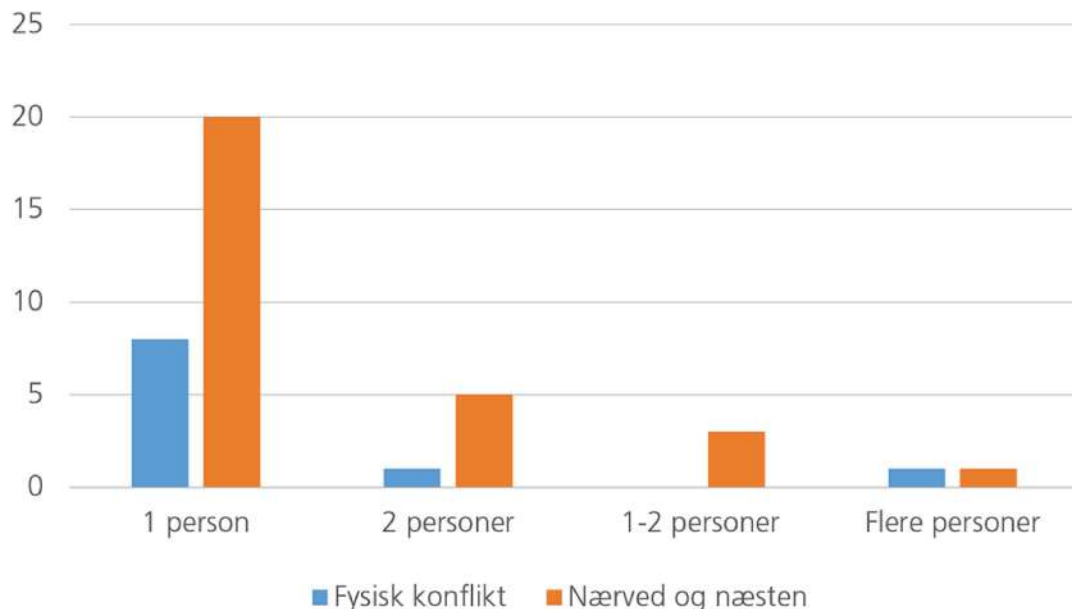

Det er vigtigt at man som publikum kan læse kvægets adfærd og ved, hvordan man skal opføre sig for at undgå konflikter. At gå i flok synes at mindske risiko for konflikt. Foto Rita M. Buttenschøn

Anbefalinger til de besøgende (se også folder: [Læs kvæget rigtigt](#)):

- Hold afstand til dyrene og lad være med at forsøge at lokke dem til.
- Træk dig roligt og langsomt tilbage hvis du uforvarende er kommet for tæt på dyrene.
- Forhold dig rolig hvis dyrene er nysgerrige og opsøgende, lad som om du ignorerer dem.
- Lad være med at løbe.
- Træn hunde, du ønsker at medbringe i græsningsfolde, til at forholde sig stille og roligt.
- Hold altid din hund i snor.

- Lad være med at tage hunden op for at beskytte den, men slip den løs og lad den løbe, hvis dyrene viser truende adfærd.
- Følg med andre besøgende hvis du føler dig utryg.

Figur 3. Antal personer i besøgsgruppen, hvor der skete en episode. Jo flere man går sammen, des mindre sandsynlighed for, at der opstår en konflikt.

Læs mere

Andersen, S.S. (2023): Græsning og friluftsliv – Dyrevelfærdsregler for græssende dyr. IGN rapport, januar 2023. Institut for Geovidenskab og Naturforvaltning, Københavns Universitet, Frederiksberg. 36 s. ill.

Baaner, L (2022) Græsning og friluftsliv – Erstatningsansvaret for ulykker ved mødet mellem græssende dyr og publikum. IGN Rapport, juli 2022. Institut for Geovidenskab og Naturforvaltning, Københavns Universitet, Frederiksberg. 22 s. ill.

Caspersen, OH; Jensen, FS (2019) Friluftsliv og græssende dyr i naturplejen – Notat om mulige konflikter ved mødet mellem besøgende og dyr. IGN notat, december 2019. Institut for Geovidenskab og Naturforvaltning, Københavns Universitet, Frederiksberg. 34 s. ill.

Jensen, FS; Gamborg, C; Sandøe, P (2022) Befolkningens syn på naturnationalparker – Resultater fra en national spørgeskemaundersøgelse. IGN Rapport, oktober 2022. Institut for Geovidenskab og Naturforvaltning, Københavns Universitet, Frederiksberg. 61 s. ill.

Mandel, R; Forkman, B; Buttenschøn, RM (2023) The risks of being perceived as a threat – Creating a safe environment for visitors and their dogs in parks with free roaming cattle. IGN Report, February 2023. Department of Geosciences and Natural Resource Management, University of Copenhagen, Frederiksberg. 48 pp.

Institut for Geovidenskab og Naturforvaltning
Københavns Universitet
Rolighedsvej 23
1958 Frederiksberg C

Kontakt:
Videntjenesten
vt@ign.ku.dk
